

Ekonomiska planeringsförutsättningar inför
2023-2025 (2027)

16

2022KS67

Kommunstyrelsen

Datum
2022-01-31

Diarienummer
2022KS67 042

Ekonomiska planeringsförutsättningar inför 2023-2025 (2027)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens förslag till beslut i kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige noterar de ekonomiska planeringsförutsättningar som ligger till grund för arbetet med budget och plan för perioden 2023-2027.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige ska den 16 juni 2022 fatta beslut om driftbudget/plan inför perioden 2023-2025 och investeringsbudget/plan 2023-2027. I samband med beslutet fastställs även kommunövergripande mål och inriktningar för perioden.

Inför kommunfullmäktiges beslut arbetar den politiska organisationen parallellt med förvaltningen i syfte att ta fram underlag inför kommunfullmäktiges beslut. Dokumentet *Ekonomiska planeringsförutsättningar 2023-2025 (2027)* redovisar förvaltningens bedömning av det ekonomiska läget och de ekonomiska och praktiska förutsättningar som ingår i det kommande budget- och planeringsarbetet. Dokumentet innehåller en uppdatering av befintlig politiskt fastställd plan med bland annat befolkningsförändringar, förändringar av skatte- och statsbidragsprognos och löneutfall. Drift-resultatet för år 2025 är uppdaterad med konsekvenser av fastställd investeringsplan.

Förvaltningen bedömer att de redovisade förutsättningarna i kombination med befintliga styrdokument, samt nu gällande flerårsplanering kan ligga till grund för det kommande budgetarbetet.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 31 januari 2022
- Ekonomiska planeringsförutsättningar 2023-2025 (2027)

Peter Lönn
Kommundirektör

Bo Ekström
Ekonomichef

Ekonomiska planeringsförutsättningar inför budget/plan 2023-2025 (2027)

Innehåll

1	Arbetssätt för budgetprocess 2023-2025 (2027)	3
1.1	Budgetprocessen	3
1.2	Underlag för beslut om budget 2023-2025 (2027).....	4
1.3	Beslut att fatta i samband med budget 2023-2025 (2027)	5
2	Ekonomisk omvärld	5
2.1	Samhällsekonomi	5
2.2	Kommunernas ekonomiska utveckling	6
3	Ekonomiska planeringsförutsättningar 2023-2025 (2027)	7
3.1	Härryda kommuns ekonomiska utveckling och nuläge	7
3.2	Ekonomiska planeringsförutsättningar.....	7
3.3	Driftkalkyl 2023-2025	7
3.4	Investeringskalkyl 2023-2027	8
3.5	Exploateringsbudget 2023-2027	8
3.6	Hantering av interna kostnader	8
4	Innehåll och tidplan för arbetet	10
4.1	Dokument och underlag för budgetarbetet.....	10
4.2	Preliminär tidplan för budgetarbetet 2023-2025 (2027)	10
4.3	Roller i budgetarbetet	11

1 *Arbetsätt för budgetprocess 2023-2025 (2027)*

1.1 Budgetprocessen

Styrmodell

Kommunens styrmodell innebär att styrning sker via vision, förhållningssätt och tydliga grunduppdrag samt via politiska inriktningar och mål kombinerat med ekonomiska ramar. Visionen utgör en gemensam ledstjärna och pekar ut riktningen för kommunen. Visionen lyder:

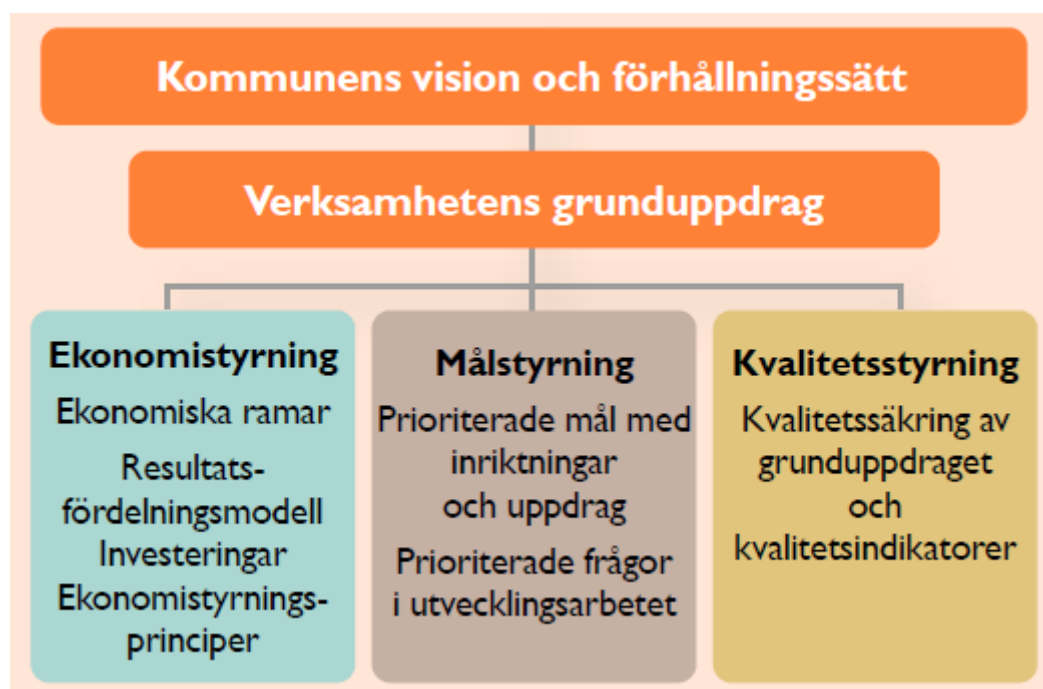
Härryda – här vågar vi! I Härryda kommun bygger vi framtiden. Här har människor och företag möjlighet att växa och blomstra. Här lyfter idéer och landar lösningar som håller för kommande generationer. Våra ledord: mod, nytänkande, handlingskraft.

Genom vårt förhållningssätt - hur vi agerar i vårt uppdrag - påverkar vi alla upplevelsen av Härryda kommun. Vårt förhållningssätt:

Varje dag gör vi mötet med Härryda kommun enkelt. Vi är engagerade, ser möjligheter och skapar lösningar. Vi är kompetenta, professionella och öppna för olika perspektiv. Vi prövar nya idéer och vill alltid bli bättre. Tillsammans åstadkommer vi mer!

En bärande del i styrmodellen är att tydliggöra verksamheternas grunduppdrag och att säkerställa kvaliteten i grunduppdraget. Verksamhetens grunduppdrag avser uppdrag enligt lagstiftning och andra statliga och kommunala styrdokument. Grunduppdraget är relativt beständigt över tid.

Politiska inriktningar och mål uttrycks dels i en strategisk plan för mandatperioden som antas av kommunfullmäktige, dels årligen i budgeten. Utifrån detta utarbetas nämndspecifika verksamhetsplaner där även kvalitetsindikatorer ingår för att beskriva kvaliteten i grunduppdrag, inriktningar och mål.

Arbetsätt

Förvaltningens arbete med att ta fram de ekonomiska förutsättningarna för den kommande planperioden tar i allt väsentligt sin utgångspunkt i det budgetbeslut som kommunfullmäktige tog den 17 juni 2021 samt den av kommunfullmäktige 2019 antagna strategiska planen. Även förslag till bostadsförsörjningsprogram och lokalresursplan tas fram under våren. Arbetet sker i nära samarbete med den politiska majoriteten i syfte att kommunfullmäktige ska kunna anta budgeten och politiskt styrdokument med prioriterade mål, inriktningar och uppdrag den 16 juni 2022.

Verksamhetsplanen kommer att arbetas fram av kommunstyrelsen och välfärdsnämnden och antas av nämnderna i november.

1.2 Underlag för beslut om budget 2023-2025 (2027)

Härreda kommun har ett arbetsätt för långtidsplanering som innehåller nedanstående delar. Dessa utgör underlag för beslut om budget 2023-2025 (2027) i KF den 16 juni 2022.

- ***Strategisk plan 2019-2022***

Den strategiska planen fastställdes av KF den 28 mars 2019 och ska ingå som ett underlag i förvaltningens budgetarbete. Den strategiska planen innehåller:

- *Kommunen som samhällsaktör
- *Kommunen som serviceorganisation
- *Mål för god ekonomisk hushållning

- ***Bostadsförsörjningsprogram 2023-2027***

Bostadsförsörjningsprogrammet utgör riktlinjer för kommunens ambition om expansion och utveckling samt bostadsbyggandets omfattning. Befolkningsprognosen upprättas i mars och ska utgöra underlag för det fortsatta planeringsarbetet. Befolkningsprognosen utgör även underlag för de skatteintäkter och statsbidrag som budgeteras.

- ***Lokalresursplan 2023-2027***

Lokalresursplanen, som bygger på bostadsförsörjningsprogrammet, redovisar behovet av verksamhetslokaler under de kommande fem åren. Lokalresursplanen får konsekvenser i driftbudgeten och i många fall i investeringsbudgeten. Dessa planer ligger till grund för upprättandet av övriga delar i budget/plan.

- ***Driftbudget för år 2023-2025 samt investeringsplan för 2023-2027***

Driftbudgeten upprättas för de kommande tre åren och investeringsbudget/plan för de kommande fem åren. Budgetåret utgör första året i planen.

- ***Exploateringsbudget 2023-2027***

Varje år upprättas en exploateringsbudget som redovisar de exploateringsprojekt som är aktuella för planperioden.

1.3 Beslut att fatta i samband med budget 2023-2025 (2027)

I samband med beslut om budget 2023-2025 (2027) 16 juni 2022 fattas också beslut om:

- **Utdebitering**

Kommunfullmäktige ska varje år fastställa utdebiteringen för kommande år.

- **Tak för nettoinvesteringar 2023**

Kommunfullmäktige ska varje år fastställa ett tak för nettoinvesteringar kommande år.

- **Långfristig upplåning 2023**

Ett beslut om långfristig upplåning för 2023 fattas.

- **Anslagsbindning 2023**

Anslagsbindningen i relation till nämnderna fastställs varje år för drift- och investeringsbudget.

2 Ekonomisk omvärld

2.1 Samhällsekonomi

(Källa: Ekonomirapporten, oktober 2021 SKR)

Nyckeltal för svensk ekonomi, procentuell förändring	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Realt skatteunderlag	1,4	1,9	1,9	0,9	1,2	0,6
Bruttonationalprodukt (BNP)	-2,8	4,4	3,6	1,5	1,4	1,6
Konsumentprisindex (KPI)	0,5	1,9	2,1	1,9	2,3	2,4
Sysselsättning, arbetade timmar	-3,8	2,2	2,8	1,2	0,7	0,8
Arbetslöshet	8,8	9,0	8,5	8,1	7,8	7,5
Timlön, konjunkturlönestatistiken	2,1	2,9	2,5	2,5	2,6	3,0

Så här sammanfattar SKR samhällsutvecklingen i sin ”Ekonomirapporten oktober 2021”.

”Minskad smittspridning, stigande vaccinationsgrad och mildrade eller avslutade restriktioner stärker nu konjunkturen såväl i Sverige som globalt. Krisåtgärder världen över skalas ner eller fasas ut i år och nästa år, men den ekonomiska politiken förblir ändå sammantaget expansiv. Globalt syns nu betydande flaskhalsar samt tillfälligt hög inflation, inte minst i producentledet. BNP-tillväxten i Sverige beräknas bli hög 2021–2022. Att produktivitetsnivån inom näringslivet förskjutits uppåt i samband med pandemin håller nere den arbetsinsats som produktionen kräver. Volymen arbetade timmar stärks ändå markant när produktionen snabbt skalas upp. Trots en ordentlig uppgång av antalet sysselsatta kommande år förutses en hög andel arbetslösa. Strukturella faktorer motsäger en snabb nedgång i arbetslösheten framöver. De offentliga finanserna i Sverige visar en oväntat liten försvagning efter pandemin. Den ännu låga offentliga skuldkvoten medger därmed ett reellt framtida handlingsutrymme för finanspolitiken i Sverige. Tillväxten för det kommunala

skatteunderlaget blir 2021–2022 högre än på flera år. Sammantaget beräknas en svag real uppgång av skatteunderlaget fram till 2025, jämfört med den historiska utvecklingen.”

2.2 Kommunernas ekonomiska utveckling

I SKR:s rapport ”Ekonomirapporten, oktober 2021” beskrivs kommunernas framtida utmaningar och ekonomiska utveckling de senaste åren.

En dämpning av de ökande demografiska välfärdsbehoven och en god skatteunderlagstillväxt de närmsta åren gör att kommunernas förutsättningar ser förhållandevis bra ut den närmsta tiden. SKR prognostiserar att kommunernas resultat kommer överstiga 2% av skatter och generella bidrag under 2021-2024. För att klara 2025 behövs åtgärder eller resurstillskott.

Kommunsverige redovisade ett resultat under 2020 om drygt 35 miljarder och det förklaras av en dämpad kostnadsutveckling i kombination med höjningar av generella statsbidrag. Även skatteunderlaget utvecklades mer positivt än väntat. I resultaten ingår däremot stora rea- och exploateringsvinster, drygt 13 miljarder.

Mycket pekar på att det ekonomiska utfallet för kommunsektorn kommer att bli bra även 2021. En god intäktsutveckling och en lägre demografisk behovsökning gör att de prognostiserade resultaten även de kommande åren ser bra ut.

Härryda kommun stämmer väl in i beskrivningen av hur förutsättningarna ser ut för Sveriges kommuner i stort.

Av de utmaningar kommunsektorn står inför lyfter SKR särskilt klimatanpassningar. De beskriver att kommuner har stora möjligheter att bidra till klimatsmarta lösningar inom flera områden som tex byggande, transporter, energisystem, och avfallshantering. Förutom anpassningar för att nå klimatmålen behöver också kommunerna anpassa sin verksamhet till mer extrema väderförhållanden som översvämningar, ras, skred mm.

3 Ekonomiska planeringsförutsättningar 2023-2025 (2027)

3.1 Härryda kommuns ekonomiska utveckling och nuläge

Under en period har kommunens resultat varit mycket goda, med undantag för 2018. Mellan åren 2014-2017 var det genomsnittliga resultatet ca 100 mnkr/år och de finansiella målen för god ekonomisk hushållning uppfylldes mer än väl. Resultatet för 2018 blev negativt undantaget intäkter från exploateringsverksamheten. 2019 visar ett bättre resultat, 71 mnkr, men även detta år ingår intäkter från exploateringsverksamheten med 40 mnkr. 2020 och 2021 visar kommunen ett resultat om över 200 mnkr per år och även om exploateringsintäkterna även dessa år är betydande är resultaten exklusive exploatering mycket goda. De finansiella målen uppfylls mer än väl med dessa resultat. Dessutom har Va- och avfallsverksamheten bolagiserats vilket gör att soliditeten höjts avsevärt i kommunen.

Med de tidigare budgeterade resultatnivåerna för kommande år nås endas delvis de finansiella målen för god ekonomisk hushållning. Målen mäts i ett rullande fyraårsperspektiv. Målet att soliditeten ska öka med en procentenhet per år nås medan målet om att resultatet ska uppgå till minst 2,5 % av skatter och bidrag inte nås under 2023 och 2024. Med justering för nya skatteprognoser, pensionsprognoser och lönerrevisioner och ett ovanligt bra resultat 2020 och 2021 ser förutsättningarna att nå de finansiella målen för god ekonomisk hushållning bättre ut för perioden 2023-2025, dock främst till följd av de mycket goda resultaten 2020-2021. Däremot ser det svårt ut att nå 2025. Sett till varje enskilt år nås målet endast under 2025.

3.2 Ekonomiska planeringsförutsättningar

Den plan som antogs av kommunfullmäktige i juni 2021 för perioden 2022-2024 innebär att kommunen endast delvis uppnår målen för god ekonomisk hushållning. De ekonomiska planeringsförutsättningarna utgår från att de finansiella målen ska uppnås utan förändringar av den kommunala skattesatsen.

3.3 Driftkalkyl 2023-2025

I kalkylen inkluderas objekt för 2025 som finns med i Lokalresursplanen 2022-2026. Kostnader för målgruppsförändringar för 2025 är beräknade utifrån senaste befolkningsprognos. Löneökningar är kalkylerade till ca 2,5 procent för 2023-2025. Beräkningarna för skatteintäkter och pensionskostnader grundas på SKR:s och KPA Pensions prognoser från december 2021. Med i kalkylen finns även en justering av pensionskostnaderna till följd av nytt pensionsavtal. Det nya avtalet innebär en höjning av den avgiftsfinansierade pensionen med 1,5%. Kommunstyrelsens reserv om 13 mnkr och Valfärdsnämndens ofördelade reserv om ytterligare 5 mnkr ingår i kalkylen.

Nedan redovisas reviderad budget med anledning av nya ekonomiska förutsättningar jämfört med antagen budget/plan.

<i>Resultaträkning, tkr</i>	Bokslut 2021	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Verksamhetens nettokostnader	2 134 549	2 367 381	2 494 942	2 584 855	2 675 461
Skatter och bidrag	-2 400 642	-2 452 501	-2 557 347	-2 650 968	-2 763 478
Finansiella kostnader och intäkter inkl finansiell kostnad för pensioner	4 677	19 151	20 455	16 608	19 727
RESULTAT	261 416	65 969	41 950	49 505	68 290
<i>Resultat enligt fastställd budget/plan</i>			54 930	46 457	46 457
<i>Avvikelse jämfört med fastställd budget/plan</i>			-12 980	3 048	21 833
<i>Resultatets andel av skatter och bidrag enl fastställd budget/plan</i>			2,2%	1,8%	1,8%
<i>Resultatets andel av skatter och bidrag enl nya förutsättningar</i>			1,6%	1,9%	2,5%

3.4 Investeringskalkyl 2023-2027

Kommunfullmäktige har fastslagit en övre gräns för de årliga investeringarna om 300 mnkr. I fastställda planer har den totala investeringsvolymen dock ofta varit högre. Orsaken är svårigheter att bedöma exempelvis möjliga igångsättningstider.

Kommunstyrelsen ansvarar för att den sammanlagda investeringsvolymen inte överstiger den av kommunfullmäktige fastställda gränsen.

Nedan redovisas den fastställda planen avseende investeringar.

Belopp i tkr	Bokslut 2021	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Utbildning, kultur och fritid	15 665	11 300	11 300	11 300	19 470	11 470	11 470
Socialtjänst	1 699	2 400	2 400	2 400	2 400	2 400	2 400
Samhällsbyggnad	41 833	40 400	38 000	42 000	35 500	40 000	40 000
Teknik och förvaltningsstöd	173 946	127 227	41 900	115 100	210 130	46 606	46 606
Kommunledning & stödfunktioner	0	657	468	854	1 338	502	502
Summa investeringsutgifter	233 143	181 984	94 068	171 654	268 838	100 978	100 978

3.5 Exploateringsbudget 2023-2027

Exploateringsbudgeten ska omfatta perioden 2023-2027. Exploateringsbudgeten tas fram och inlämnas av sektorn för samhällsbyggnad.

3.6 Hantering av interna kostnader

- *Lokalkostnader*

Återkommande indexuppräknning görs normalt inför varje ny period för budget/plan.

Administrativa lokaler ingår som en del i lokalresursplanen. Vid ett ökat behov av administrativa lokaler ska dessa tas med i lokalresursplanen och sektorerna ska budgetera för detta utifrån befintlig kostnadsnivå per rum. Sektorn för teknik- och förvaltningsstöd tar upp investeringsbehovet utifrån lokalresursplanen och respektive sektor ska inrymma de blivande hyreskostnaderna i driftbudgeten. Respektive sektor ansvarar för alla inventarieanslag, även de som är direkt kopplade till objekt i lokalresursplanen.

- *Övriga driftkostnader*

I kalkylen har förvaltningen beräknat löneökningstakten till 2,5 procent från och med 2023. Detta inkluderar även strategiska satsningar och jämställda löner. Prisökningar till

obligatoriska verksamheter som är konkurrensutsatta såsom fristående för- och grundskola och hemtjänst enligt Lagen Om Valfrihet (LOV) kompenseras för löneökningar enligt samma principer som för verksamheter i egen regi. Dessa medel budgeteras centralt och fördelas ut av förvaltningen till verksamheterna efter verkligt utfall. För övrig inflation sker ingen automatisk kompensation i ramarna.

- ***Internränta***

Internräntan bedöms utifrån kommunens egna genomsnittliga räntekostnad för kommunens externa upplåning. Kommunens genomsnittliga ränta för lån är i bokslut 2021 knappt en procent. SKR:s rekommendation för 2023 är 1,25 procent. Förvaltningen föreslår att kommunens nuvarande internränta om 1,0 procent bibehålls under planperioden.

- ***Kalkylerat personalomkostnadspålägg***

Personalomkostnadspålägget i kommunal verksamhet rekommenderas av SKR till 39,25 procent vilket är en sänkning från 40,15 procent året innan. Förvaltningen gör bedömningen att nuvarande nivå, 39 procent, täcker kostnaderna och föreslår att nivån är oförändrad under perioden 2023-2025.

4 *Innehåll och tidplan för arbetet*

4.1 Dokument och underlag för budgetarbetet

- Strategisk plan 2019-2022
- Driftbudgeten ska omfatta åren 2023-2025.
- Investeringsbudgeten ska omfatta perioden 2023-2027.
- Exploateringsbudgeten ska omfatta perioden 2023-2027.
- Verksamhetsplan 2023
- Bostadsförsörjningsprogrammet ska omfatta perioden 2023-2027.
- Lokalresursplanen ska omfatta perioden 2023-2027.
- Taxor och avgifter behandlas i kommunfullmäktige som separata ärenden.

4.2 Preliminär tidplan för budgetarbetet 2023-2025 (2027)

<i>Forum</i>	<i>Datum</i>	<i>Aktivitet</i>
KS	10 mar	Ekonomiska planeringsförutsättningar för budget/plan 2023-2025 (2027)
KF	31 mar	Ekonomiska planeringsförutsättningar för budget/plan 2023-2025 (2027)
EkU	28 apr	Avstämning/dialog
EkU	16 maj	Redovisning av förvaltningens ekonomiska bedömning med underlag för budget 2023-2025 (2027)
VFN ek grupp	1 jun	Redovisning av förvaltningens ekonomiska bedömning med underlag för budget 2023-2025 (2027)
KS	2 jun	Förslag till kommunfullmäktige
KF	16 juni	Beslut om prioriterade mål och inriktningar på övergripande nivå för 2023 och ekonomiska ramar för nämnderna 2023-2025 (2027)
VFN	28 sept	Beslut om nämndens prioriterade mål och inriktningar för 2023 och ekonomiska ramar 2023-2025 (2027)
KS	29 sept	Beslut om nämndens prioriterade mål och inriktningar för 2023 och ekonomiska ramar 2023-2025 (2027)
VFN	23 nov	Beslut om verksamhetsplan 2023
KS	24 nov	Beslut om verksamhetsplan 2023

4.3 Roller i budgetarbetet

4.3.1 Kommunfullmäktige fattar beslut om:

- mål för god ekonomisk hushållning
- prioriterade mål och inriktningar på kommunövergripande nivå
- driftsramar och anslagsbindning för respektive nämnd
- investeringsbudget och anslagsbindning per nämnd samt tak för nettoinvesteringarna, exploateringsbudget, utdebitering, långfristig upplåning samt budget för revisorerna
- uppdrag till KS respektive VFN att utarbeta inriktningsdokument med prioriterade mål och ekonomiska ramar för respektive verksamhetsansvar med utgångspunkt i fullmäktiges beslut.

4.3.2 Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen bereder ärendet ”Budget 2023 och plan 2024-2027 – mål, inriktningar och ekonomiska ramar” till kommunfullmäktige.

4.3.3 Välfärdsnämnden fattar beslut om:

- inriktningsdokument med prioriterade mål, inriktningar, budgetramar på sektorsnivå och uppdrag till förvaltningen att utarbeta verksamhetsplan och budget med utgångspunkt i inriktningsdokumentet.
- verksamhetsplan 2023-2025.

4.3.4 Kommunstyrelsen, i sin roll som verksamhetsnämnd, fattar beslut om:

- inriktningsdokument med prioriterade mål, inriktningar, budgetramar på sektorsnivå och uppdrag till förvaltningen att utarbeta verksamhetsplan och budget med utgångspunkt i inriktningsdokumentet.
- verksamhetsplan 2023-2025.